

Zwembad De Veldstraat
Uniek zwembad en stoombadencentrum
1933 | 2009

In samenwerking met Sportoase Veldstraat Antwerpen

't Stad
is van
iedereen.

Voorwoord

Al in 1850 weerklonk in Antwerpen de vraag naar een zwembad. Op dat moment deed vooral de Schelde dienst als ‘stedelijk zwembad’. In 1929 besloot de stad om een zwembad te bouwen in het noorden van Antwerpen, pal tegen het Oude Badhuis aan de Veldstraat.

Het gebouw werd een combinatie van technisch vernuft en strenge maar erg mooie art-decostijl. De Antwerpse stadsingenieur Joseph Algoet (1889-1952) zette een technologisch meesterwerk neer. De natuurlijke luchtventilatie voor de aanvoer van verse lucht en de afvoer van de met vocht verzadigde lucht was innovatief in die tijd. Het art deco-ontwerp van stadsbouwmeester Emiel van Averbeke (1876-1946) zorgde voor een unieke, architecturale parel waar vele generaties Antwerpenaren zwemplezier zouden beleven. Maar langzamerhand verouderde het zwembad en vroeg het om meer dan het gebruikelijke onderhoud.

De komst van VLAREM, de nieuwe en verstrengde milieuwetgeving, leek het einde in te luiden voor zwembad Veldstraat. Maar op vraag van Antwerpen Averechts kreeg het de status van landelijk erkend monument, en zo kon het dankzij de financiële steun van Monumenten en Landschappen, Europa, de Vlaamse Gemeenschap, de stad Antwerpen en een private partner alsnog gerenoveerd worden. Niet enkel het zwembad werd hierbij grondig aangepakt, ook de technische ruimtes en conciërgewoningen die in het gebouw aanwezig waren, kregen een nieuwe functie als stoombadencomplex.

En zo krijgt Antwerpen Noord niet enkel opnieuw een zwembad, maar tegelijkertijd een schitterend monument dat ongetwijfeld een belangrijke sportieve en sociale rol zal vervullen.

Patrick Janssens
burgemeester

Ludo Van Campenhout
schepen voor sport

Inhoud

Geschiedenis van het gebouw	7
De Veldstraat en haar omgeving	8
Zwemmen in Antwerpen	9
Zwembad Veldstraat wordt gebouwd	10
Wie is toch de architect?	12
1933-2004: vele jaren zwemplezier	13
Vlarem: het einde van zwembad Veldstraat?	14
Op weg naar de toekomst	17
Waarom?	18
De exploitatie	19
De restauratie / renovatie	22
Faciliteiten	27
Zwembad	28
Brasserie	32
Badenhuis	33
Hamman	36
Beauty	38
Badkamers	40
Turnzaal-danszaal en vergaderruimten	41
Rondleidingen en feesten	44

Geschiedenis van het gebouw

De Veldstraat en haar omgeving

Waar nu de Veldstraat ligt, was in de middeleeuwen een ver van de stad verwijderd gebied. Enkel de weg naar het noorden, richting Merksem liep er doorheen. Waar deze weg het Schijn kruiste ontstond Dambrugge.

Wel was er al het Scholiershof te vinden, op de plek waar nu de Lange Scholiersstraat overgaat in de Veldstraat. En in deze uithoek was er ook plaats voor de leprozen, de Lazerus Capelle. Veel verdere bebouwing was er niet, aangezien dit gebied, net buiten de 16e eeuwse Spaanse omwalling gelegen (de huidige Leien), zo veel mogelijk vrij van bebouwing moest blijven als schootsveld voor de militairen. Later verschenen er nog wat vooruitgeschoven posten van deze verdedigingslinie, zoals het Fort Stuivenberg.

Waar wat nu het Stuivenbergplein is, lagen hoge zandduinen; een ideale plek voor een groot aantal windmolens. Het zand werd in de 19e eeuw echter afgegraven en er kwam een begraafplaats. In deze periode groeide ook de bevolking van Antwerpen stevig aan. Al deze mensen moesten eten en zo werd in het midden van deze eeuw het terrein vooral benut voor kleine groenteveldjes. Vandaar dat men hier nog straatnamen terugvindt als Pompoen-, Erwtten- en Selderstraat.

Juist omdat de bevolking na 1850 zeer sterk toenam, had de stad meer ruimte nodig om te bouwen. Binnen de Spaanse omwalling was die niet meer te vinden, en zo begon men rond 1860 met de aanleg van de Brialmont gordel, op de plek van de huidige ring. Het gebied rond de Veldstraat kwam nu binnen de gordel te liggen en werd vrijgegeven voor bebouwing. Hier ontstond een zeer levendige volkswijk, echter zonder enige stedenbouwkundige planning. Daarom is Antwerpen Noord nog steeds een lastig gebied om uw weg doorheen te vinden. Waar later het zwembad Veldstraat zou komen, ontstonden ondertussen totaal verdwenen straatjes en sloppen als de Korte Selderstraat en Korte Veldstraat.

Zwemmen in Antwerpen

Gezwommen werd er in Antwerpen vanzelfsprekend al vanaf het ontstaan van de stad, maar het was pas vanaf het begin van de 19e eeuw dat er speciale gelegenheden voor werden gecreëerd. Als eerste verscheen er rond 1840 kort een schip langs de Scheldekaai, waarin men van koude en warme baden kon genieten. In 1853 ging aan de Schelde bij het Zuidkasteel het eerste gemeentelijke openluchtbad open. Dit zwemdok, alleen toegankelijk voor mannen die er naakt mochten zwemmen, trok veel volk. Nadat het zwemdok in 1878 nog was verplaatst, werd het hier toch langzamerhand steeds minder aangenaam vertoeven omdat het Scheldewater door de industrialisatie steeds sterker vervuilde.

Rond 1900 werd de roep om een 'echt' overdekt zwembad dan ook sterker. Als eerste werd het Antwerps Badhuis in de Lange Gasthuisstraat in 1901 geopend. Het telde wel drie zwemkuipen van 10 bij 16 meter; één tweedeklassebad en twee eersteklassebaden: mannen en vrouwen apart. Nadat al in 1877 voor het eerst de aandacht werd gevraagd voor een zwembad in het noorden van de stad, nam in 1912 raadslid Aalders het initiatief voor een zwembad vlak bij de Veldstraat. Maar het kwam er niet van. Zowel de Eerste Wereldoorlog als de voorbereidingen voor de Olympische Spelen van 1920 vroegen prioriteit. Pas in 1926 was er weer aandacht voor de zwemmers in Antwerpen Noord.

Zwembad Veldstraat wordt gebouwd

Begin 1926 zette ir. Alfred Ch. C. Roelandts (1875 – 1955), als hoofdingenieur directeur van de Dienst der Stadswerken, de hoofdlijnen op papier voor het nieuwe zwembad. Hij werd daarbij bijgestaan door ir. Daniël Joseph Algoet (1889 – 1952), ingenieur afdelingshoofd van de afdeling verwarming en elektrische verlichting. Daarbij is duidelijk dat men lessen wilde trekken van de bouw van eerdere zwembaden. Zo werd de zwemkuip bovengronds geplaatst zodat deze van alle zijden toegankelijk bleef voor onderhoud en koos men voor duurzame materialen als beton, keramische tegels, hardsteen en granito. Hout en ijzer werd zoveel mogelijk vermeden. Een vernuftig luchtcirculatiesysteem hield de energiekosten zo laag mogelijk. Daarbij werd buitenlucht, door natuurlijke ventilatie, via ondergrondse kanalen naar de zwemzaal gebracht. Daar werd de lucht verwarmd door het langs de radiatoren te leiden. De warme lucht steeg dan door gaten in het plafond naar de thermisch isolerende zolder boven de zwemzaal, waarna de nu vochtige lucht naar buiten kon ontsnappen langs instelbare luiken. Voor die tijd een hoogstaande techniek.

Als locatie voor het zwembad werd de omgeving Lange en Korte Veldstraat gekozen. Eerder was er in die omgeving al een nieuwe brandweerkazerne gerealiseerd en ontstond er in 1922 een badhuis, nu het Oude Badhuis. Maar die plek moest wel eerst worden veroverd. Zo stond er onder meer een limonadefabriek die moest worden onteigend. Het hele gebied werd op de schop genomen en de loop van de straten werd zelfs iets gewijzigd.

Op 19 mei 1926 keurde het gemeentecollege het ontwerp goed en kon de uitwerking starten. Zo was er de keuze van de omvang van de zwemkuip. Eerst was er een afmeting van 25 x 13 meter voorzien, later werd dit gewijzigd in 33,33 x 12 meter. Dit was de toenmalige olympische standaardlengte. Het gebouw werd voorzien van een duizelingwekkend programma aan technische ruimten, personeelswoningen, kantoor voor de directeur, buffet, kapsalon, tribunes, wasserij en veel, heel veel kelders.

De architectonische stijl van sobere bruine baksteen is die van late art deco, met invloeden van de Amsterdamse School. Het levert een ietwat streng, maar ook stoer gebouw op met een prachtige ritmiek, onder meer door haar schoorstenen en twee hoofdingangen met licht vooruitspringende gevel. Maar wie ontwierp nu dit moois?

Wie is toch de architect?

Het ontwerp is zowel toegeschreven aan Algoet als aan Emiel Van Averbek (1876 – 1946).

Deze laatste was hoofdbouwmeester van de stad in deze periode. Maar het gebouw vertoont niet echt de stijlkenmerken van deze architect. Algoet werd vervolgens als de echte architect geïntroduceerd. Zijn naam staat immers onder alle bewaard gebleven bouwtekeningen. Echter Algoet was een zeer vakbekwame ingenieur, maar geen architect. Er is verder ook geen enkel bouwwerk van hem bekend. Vraagtekens te over dus.

Totdat enige tijd geleden de heer Walter Van Uytendaele zich meldde, die zich al tientallen jaren verdiept in de Antwerpse bouwgeschiedenis. Hij vertelde rond 1960 nog gesproken te hebben met Jan van Asperen (1875 – 1962). Van Asperen studeerde samen met Van Averbek bouwkunde, ze hadden samen kort een architectenbureau, waarna ze opnieuw samen in dienst traden van de stad. Van Asperen vertelde dat in werkelijkheid hijzelf het ontwerp voor Zwembad Veldstraat architectonisch vorm had gegeven. Dat de namen van Van Averbek en Algoet op de tekeningen en in de rapporten voorkomen is enkel een gevolg van hun hogere hiërarchische positie. Van Asperen was een bekwaam architect, nu nog gekend van het Liberale Volkshuis “Help U Zelve” aan de Volksstraat.

We houden het er maar op dat alle drie de heren hun waardevolle bijdragen hebben geleverd: Van Averbek, Algoet en Van Asperen. En Roelandts, niet te vergeten.

1933 - 2004: vele jaren zwemplezier

Op 13 december 1927 lichtte Roelandts het ontwerp toe aan de gemeenteraad. Deze keurde de plannen op 9 januari 1928 goed. Daartoe werd in de begroting een krediet opgenomen van 4 750 000 frank. Daarna sleept het dossier weer enige tijd aan, doch in het voorjaar van 1930 werd het ontwerp voorgelegd aan de provincie. Enkele kleine verbeteringen werden gesuggereerd en verwerkt in het dossier. Op 5 augustus 1930 werd het lastenboek gepubliceerd voor aanbesteding. Wel een klein wonder, aangezien de beurs in New York inmiddels haar bekende crash had beleefd. Het bleek vervolgens noodzakelijk een hernieuwde aanbesteding uit te schrijven op basis van een weer iets aangepast lastenboek. Maar uiteindelijk werd eind 1930 het werk gegund aan de compagnie Anversoise de Travaux op de Meir 107. De werken startten in maart 1930 en op 9 juli 1933 werd het bad plechtig geopend.

Het gebouw voorzag onmiddellijk in een grote behoefte en werd zeer intensief gebruikt.

Al snel waren er te weinig kleedhokjes en werden er in de kelder onder de badkuip nog enige kleedkamers voorzien. Dankzij de ruime capaciteit voor toeschouwers (twee tribunes en galerijen bovenlangs), werd het bad veelvuldig gebruikt voor allerlei zwemevenementen. Het gebouw nam in de stad al snel een belangrijke plek in. Aan het einde van de oorlog kwam het zwembad nog letterlijk onder vuur te liggen. Antwerpen was weliswaar snel bevrijd, maar het front stakte daarna bij het Albertkanaal. Bij de restauratie zijn er nog kogelgaten teruggevonden.

Na de oorlog ging in Antwerpen vele jaren lang eerst de aandacht uit naar het bouwen van woningen. De stad had immers zwaar geleden in de oorlog. Veel geld voor aanpassingen van het zwembad was er niet, maar was wellicht ook niet nodig. Het ontwerp functioneerde uitstekend. Wel verouderde de technische installatie sterk; kolenstook vereiste te veel arbeidskracht. Zo werd in de jaren '70 de installatie vervangen door gasgestookte ketels. Toch werd het gebouw geleidelijk aan wel ouder en vroeg het om meer dan het gebruikelijke onderhoud.

Vlarem: het einde van zwembad Veldstraat?

In 1991 trad de Vlarem (Vlaams Reglement betreffende de milieuvergunning) in werking. Deze wet stelde strenge eisen aan de techniek en de exploitatie van zwembaden. Eisen waaraan zwembad Veldstraat niet kon voldoen. Het zwembad werd zo langzamerhand een zorgenkindje. Zelfs sluiting werd overwogen, want de provincie waarschuwde dat het bad nu echt om modernisering vroeg. En dat zou heel veel geld kosten. Maar in 1997 vroeg Antwerpen Averechts aandacht voor het gebouw en er volgde zelfs de status van landelijk erkend monument. In de stad groeide nu het besef dat het zwembad Veldstraat de moeite waard was om te behouden. Aldus schreef de stad een prijsvraag uit wat te doen met het gebouw. De vele kelders en verder al jaren leegstaande ruimtes zoals de personeelswoningen, brachten daarbij soelaas. Hier was immers plaats voor nieuwe functies die zowel bij het gebouw en haar omgeving zouden passen én financieel de exploitatie zouden ondersteunen.

Terwijl nu verder werd gezocht naar gelden voor de restauratie en de vorm waarin de exploitatie zou gaan plaatsvinden, had het zwembad het zwaar. Zowel de zwemkom als de installaties waren volledig op en vroegen steeds meer om noodreparaties. Op de duur was dit niet meer te verantwoorden en dus ging het zwembad, vroeger dan gepland, dicht in april 2005.

BADINRICHTING VELDSTRAAT

Op weg naar de toekomst

Waarom?

Waarom nu het gebouw uit 1933 handhaven en gaan restaureren?

De stad had hiertoe een aantal redenen:

- allereerst paste het in het beleid van het nieuwe college in 2002: veel aandacht schenken aan sport, een prima sociaal bindmiddel in de stad. En om te sporten zijn er faciliteiten nodig;
- vervolgens was er het ambitieuze plan van de schepen voor sport om praktisch alle zwembaden van de stad te moderniseren, mede om zo weer aan alle eisen van Vlarem te voldoen;
- bovendien wil de stad aandacht schenken aan de opwaardering van Antwerpen Noord. Met wat fikse, gedurfde en creatieve projecten als het park Spoor Noord wilde men hier voorzieningen scheppen die voldoen aan de wensen van zowel de oorspronkelijke als de nieuwere wijkbewoners. Die bovendien ook mensen en dus koopkracht aantrekken vanuit andere delen van de stad en de omgeving.

De Vlaamse overheid steunde de restauratie van De Veldstraat dan ook resoluut. Minister Dirk Van Mechelen, verantwoordelijke voor het beleid inzake monumenten, verantwoordde dit bij de aanvang van de restauratie als volgt:

- “Zowel op architectuur historisch als op sociocultureel vlak bezit dit monument een belangrijke monumentwaarde.”;
- “Ons erfgoed dient op een gepaste en actuele manier ingeschakeld te worden in de huidige maatschappij. Zo krijgt het een nieuwe dynamiek en worden erfgoedkwaliteiten een meerwaarde in plaats van een last.”;

- “In mijn Beleidsnota Monumenten en Landschappen haalde ik reeds aan dat de publiek-private samenwerking (pps) in de monumentensector aangemoedigd moest worden en zelfs een stap verder mocht gaan naar een pps in de exploitatie van gebouwen. De samenwerking tussen de stad Antwerpen en de private exploitant kan ik dan ook alleen maar toejuichen.”

De Europese Gemeenschap steunde het project met subsidies vanwege haar Grootstedenbeleid; met als doel achterop geraakte wijken in de grote steden weer tot bloei te brengen met gerichte subsidies.

De exploitatie

Wat?

Het was de wens van de stad om De Veldstraat voor Antwerpen Noord weer een belangrijke maatschappelijke functie te geven. Alleen zwemmen, hoe belangrijk ook, is dan te mager. De architectenassociatie die in 1998 de prijsvraag won, suggereerde om in het gebouw een badhuis en een hammam, een oosters badhuis, op te nemen. Vanuit de stad zelf werd ook het belang van de badkamers duidelijk gezien. Nog steeds heeft een deel van de huizen in deze wijk onvoldoende sanitaire voorzieningen en dus is een ouderwets badhuis met douches en ligbaden hier beslist nog gewenst. Ook zou het buffet, oorspronkelijk wel aanwezig maar al jaren geleden gesloten, terug moeten keren. Maar het gebouw was zo groot dat er ook dan nog ruimtes overbleven. Men bedacht toen dat deze ruimtes het best door de toekomstige exploitant konden worden ingevuld. Maar wie zou hier de exploitant worden? En waar zou het geld vandaan komen voor al deze werken?

Hoe?

Vanaf circa 1980 werden in heel de westerse wereld steeds meer uitvoerende taken van de overheid uitbesteed aan particuliere bedrijven. Vaak gebeurde dat in de vorm van een publiekprivate samenwerking (pps). In Vlaanderen was het vanaf het begin van de jaren '90 mogelijk geworden deze samenwerkingsvorm ook toe te passen bij sportaccommodaties. Toen de stad met de Vlaamse overheid in gesprek was over de kosten van het project, werd gesuggereerd dat een pps bij De Veldstraat wellicht gewenst was. De stad huurde daarop een juridisch specialist in om de pps vorm te geven, en zo werd eind 2004 de aanbesteding van restauratie, renovatie en exploitatie van De Veldstraat in pps-vorm openbaar aanbesteed. In het lastenboek werd aan de toekomstige exploitant exact voorgeschreven hoe delen van de exploitatie moeten verlopen. Anderzijds was er voor de exploitant ruimte geschapen om eigen initiatieven te ontplooien. Wel was zeer duidelijk dat de restauratie en renovatie zou gaan plaatsvinden onder de strenge ogen van de dienst Monumenten en Landschappen.

Wie?

Toen in het voorjaar van 2005 de inschrijving werd gesloten, hadden drie kandidaten zich ingeschreven voor deze opdracht. Hieruit werd Sportoase geselecteerd om met de stad in gesprek te gaan inzake de contracten. Geen simpele zaak; het ging immers om een qua omvang en intensiteit stevige restauratie, gecombineerd met het inbrengen van nieuwe functies en nieuwe technieken in een oud gebouw. Bovendien zou daarna nog 30 jaar exploitatie volgen. Eind 2005 werd duidelijk dat de stad en Sportoase konden overeenstemmen. Begin 2006 ging de gemeenteraad akkoord met de uitkomst. Het tweede luik van de restauratie kon beginnen.

De restauratie en renovatie

De voorbereidingen

Nog voordat de werken aanvingen, kreeg het architectonisch historisch studiebureau Lode de Clercq opdracht een studie uit te voeren naar het gebouw. Dit bureau trof in het Felixarchief nog ongeveer de helft van de originele bouwtekeningen aan. Ook in het gebouw zelf werd onderzoek gedaan. Heel voorzichtig werden verflagen verwijderd en vele lagen zeil en linoleum losgemaakt om te bekijken wat ooit de originele kleuren en materialen waren. Maar dit onderzoek vond plaats terwijl het gebouw nog in exploitatie was: dus niet alles kon al worden onderzocht. Ook voerde de stad al menig gesprek met de vertegenwoordigers van de Brandweer, Monumenten en Landschappen en de inspectie Vlarem. Hun eisen stonden hier soms lijnrecht tegenover elkaar, toch werd telkens een constructieve oplossing gevonden.

Het eerste luik

Al voordat Sportoase met haar werken aanving, was er door de stad een eerste luik van restauratie aanbesteed. Dit betrof de tegeltikker: een bedrijf dat alle tegels uit de zwemkom voorzichtig met de hand los tikte, zodat de tegels in de nieuwe betonnen bak konden herplaatst worden. Een echt monnikenwerk.

Het grote werk begint

Op 19 april 2006 gaven minister Dirk van Mechelen en schepen Chantal Pauwels het startschot. Eerst moest de zwemkom verwijderd worden omdat deze te zwaar door betonrot was aangetast. Hiervoor werd er vanaf de zijkant van het gebouw een molsgang gegraven naar de zwemkom toe, zodat zwaar slopersmaterieel het gebouw kon binnen komen. Ondertussen was ook al gebleken dat de nog aanwezige originele tekeningen niet altijd precies aangaven wat er in 1933 in werkelijkheid was gebouwd. Er werd zelfs een septische put ontdekt waarvan niemand nog maar het bestaan vermoedde.

In het vroegere Buffet werd, diep onder vele lagen vloerbedekking, geheel onverwacht toch nog de oorspronkelijke tegelvloer teruggevonden. Een prachtig staaltje art deco. Bijzonder lastig was dat de sterkte berekeningen van de vloeren niet allemaal meer aanwezig waren. Het bleek uiteindelijk dat vanwege de veiligheid enkele vloeren versterkt of zelfs vervangen moesten worden.

Heel veel inventiviteit vroeg het plaatsen van de technische installaties in de kelders. Als u er ooit komt, zult u begrijpen wat een puzzel dit was. Het bleek zelfs noodzakelijk de kelders hiervoor nog iets uit te breiden. Vervolgens wierp ook de hoge stand van het grondwater roet in het eten waardoor de koepelzaal van de Hammam moest worden herontworpen. Ondertussen werd zeer intensief gezocht naar dié bedrijven die nog het vakmanschap en/of de materialen konden leveren. De speurtocht voerde letterlijk de gehele wereld over, maar met succes!

Goed nieuws kwam er ondertussen van de restauratie van de glas-in-loodramen.

Glas-in-loodramen

Deze glas-in-loodramen vormen een apart verhaal. Toen de eerste studies voor de restauratie hun aanvang namen, werd opgemerkt dat een deel van deze ramen simpelweg in de loop der jaren was verdwenen. De oorspronkelijke tekeningen waren jammer genoeg ook niet meer aanwezig. Men kon dus alleen restaureren wat nog teruggevonden en aanwezig was. Nu bleek dat deze verdwenen ramen elders benut waren om in de zwemzaal kapot glas-in-lood te vervangen. Met veel combineren, reduceren en deduceren werd het patroon van de ramen gereconstrueerd. Alle glas-in-loodramen zijn nu weer in volle glorie aanwezig.

Grote belangstelling

Hoewel het zwembad Veldstraat lange tijd gesloten was, vergat Antwerpen het gebouw niet. Tijdens de werken is het gebouw drie maal open geweest voor het publiek, zoals tijdens de Open Monumentendagen. De belangstelling was steeds overweldigend. Het is duidelijk dat het zwembad Veldstraat een warm plekje heeft in het hart van menig Antwerpenaar in de directe en verre omgeving.

Als een feniks herrezen

Het was geen simpele klus, maar nu, dankzij de volle inzet van alle betrokkenen, is het werk af. Zwembad Veldstraat is, nu als 'De Veldstraat', als een feniks uit haar as herrezen. Antwerpen is een prachtig gebouw rijker.

A close-up photograph of a blue door with a frosted glass panel. A stainless steel handle is mounted on the door. The door is slightly ajar, revealing a hallway with a light-colored floor and blue walls. The image is split horizontally by a solid blue band containing the text 'Faciliteiten'.

Faciliteiten

Zwembad

Het zwembad is weer terug zoals het in 1933 ooit was begonnen. Het jurybalkon is hersteld en de tribune op het niveau van het zwemwater is weer te gebruiken.

Het lijkt of er niets ingrijpend is veranderd, maar schijn bedriegt.

De restauratie

De hele badkuip is verwijderd en vervangen, alle tegels werden afgenomen, gekuist en herplaatst, bij de vensters boven is de originele roede-verdeling teruggebracht en is het geel gehamerd glas herplaatst. Aan het plafond is de lelijke geluidsisolatie verdwenen en vervangen door een schitterend akoestisch plafond. Aan het plafond werd het stucbeeldhouwwerk met de ventilatiegaten hersteld die oorspronkelijk naar de zolder boven de zwemzaal leidden. Teruggebracht zijn ook de bolarmaturen, de verlichtingselementen zoals in 1933 voorzien, die ooit verwijderd waren. Zo is het oudste overgebleven zwembad van Antwerpen weer in haar oorspronkelijke staat van 1933. De weinigen onder u die er al in dat jaar zwommen, mogen het controleren.

Vlarem en de technische installatie

Wat wel geheel gemoderniseerd is bevindt zich onder de zwemkuip, in het labyrint van kelders en gangen. Geheel conform Vlarem is er een totaal nieuwe, energiezuinige en efficiënte technische installatie geplaatst. Het benodigde chloor wordt ter plekke gemaakt en niet meer met tankwagens aangevoerd.

De installatie is in haar capaciteit ook vergroot om de bezoeker modern comfort te kunnen bieden. Ook op zolder boven de zwemzaal, zijn technieken opgesteld. Daar bevinden zich de luchtbehandelingkasten.

De faciliteiten

Aan de afmetingen van het bad is niets gewijzigd: 12 bij 33,33 meter; de lengtemaat van de in 1933 geldende olympische norm. Twee stenen trapjes leiden het ondiepe deel van het bad het water in, maar er is ook een lift aanwezig voor personen met een handicap. Scholen en verenigingen kunnen zich omkleeden in de groepskleedkamers op de begane grond. Bij drukte zijn deze kleedkamers zelfs als groep-wisselkabinen te gebruiken. De individuele bezoeker vindt de kleedhokjes met moderne goed afsluitbare lockers, douches en toiletten op het eerste verdiep, zijde Alfons Engelsstraat. Aan de inkom, zijde Veldstraat, is een lift aanwezig. Vanaf het jurybalkon op het tweede verdiep heeft de toeschouwer een goed zicht op de zwemmers. De galerijen langs de zwemzaal en de tribune boven zijn toegankelijk bij bijzondere evenementen.

Brasserie

Bezoekers van het zwembad kunnen de brasserie rechtstreeks bereiken vanuit de inkom zijde Veldstraat. Aan deze inkom zal ook een frisdrankenautomaat staan.

Het gebruik

In het zwembad gelden de tarieven van de stad. Meerbadenkaarten kunnen in alle zwembaden van de stad en in De Veldstraat gebruikt worden. Eender waar ze aangekocht werden.

Wel gelden er beperkingen aan het gebruik van het bad. Vanwege de kwetsbare materialen is het gebruik van harde ballen en duikapparatuur niet toegestaan.

Voor scholen en verenigingen heeft de stad op maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag de ochtend-, middag- en avonduren gereserveerd. Op andere momenten is het zwembad toegankelijk voor de individuele zwemmer. Ook zijn er uren gereserveerd voor speciale doelgroepen.

Raadpleeg altijd de website voor het rooster (www.sportoase.be of www.antwerpen.be/sport).

Brasserie

De brasserie is deels gevestigd in het voormalige directiekantoor aan De Veldstraat. De kluis uit 1933 staat er nog te pronken. De ruimte erachter is bij het kantoor gevoegd, zodat de brasserie plek biedt aan zowel de zwembadbezoeker als de passant.

De brasserie heeft haar eigen ingang aan de Veldstraat, maar is ook vanuit de hal zijde Veldstraat te bereiken. De ruimte bestaat uit twee met elkaar verbonden delen. Bij binnenkomst stapt u in de Directiekamer met het originele parket uit 1933. Dit deel laat u ook de geschiedenis zien van het gebouw en haar omgeving, met onderdelen van de oude installatie en foto's. Let vooral op de lampen boven de leestafel: dit zijn de oude vlotters uit de voormalige filters.

Het tweede deel is de Schitterkamer. Hier vindt u de tap en een klein podium voor optredens. In de brasserie kunt u naast een pintje of koffie met appeltaart ook eten van de kleine kaart.

Daarnaast heeft de brasserie een overdekte buitenruimte, met als pronkstuk het gietijzeren hek dat een blik geeft op de Veldstraat. Ook hier kunt u wat drinken of eten.

De toiletten bij de brasserie hebben een steeds wisselende kunstzinnige verrassing.

Badenhuis

Het badenhuis is een geheel nieuw element in het gebouw, half onder het zwembad gelegen en deels geplaatst in de voormalige wasserij. Het sluit voor een stuk aan bij de Romeinse badcultuur: bij de gekende thermen.

Het badenhuis is vormgegeven met Chinese leisteen en natuursteen.

Ook graag uw aandacht voor het stucwerk van tadelakt, een waterdichte sierpleister op basis van kalk die in Marokko wordt gewonnen. Het is bijzonder geschikt voor natte ruimtes, maar het aanbrengen vraagt veel vakmanschap en werkuren.

In het badenhuis vindt u een bubbel-babbelbad, twee kruidenbaden én een stoombad in drie delen. Het aanwezige vuur- en ijsbad is ook gekend in de Japanse cultuur. Het vuurbad heeft een watertemperatuur van rond de 40 °C; warmer dan de lichaamstemperatuur en dus zeer ontspannend. Wordt het u te warm, dan kunt u zo het ijskoude bad inspringen, Siberisch, maar wel heel gezond.

Het kleine, ondiepere zwembad van circa 10 bij 3 meter heeft een heerlijke watertemperatuur. Zowel binnen als buiten kunt u op luie stoelen relaxen. Bediening vanuit de keuken van de brasserie is voorzien.

Praktisch

De ingang van het badenhuis is aan de Alfons Engelsstraat. Het badenhuis beschikt over eigen kleedkamers, toiletten en een lift. Er zijn aparte uren voor exclusief vrouwen; verder wordt er gemengd gebaad. Er zijn diverse arrangementen beschikbaar, waarvan sommigen in combinatie met beauty en brasserie.

Aquajogging

Buiten de reguliere openingsuren van het badenhuis zal Sportoase in het kleine zwembad aquajogging en -fitness aanbieden. Raadpleeg hiervoor de website (www.sportoase.be).

BIG-pas

Houders van een BIG-pas krijgen op vertoon van hun pas, voor de helft van de inkomprijs toegang tot het badenhuis en de hammam.

Hamмам

In de Griekse, maar nog meer in de Romeinse wereld, ontstonden baden waarbij vooral de hitte belangrijk was. Deze baden hadden al een grote graad van perfectie bereikt toen het Romeinse Rijk zich omstreeks het begin van onze jaartelling uitstreckte over de Turkse en Arabische wereld. Uit de combinatie van Romeins badhuis en oosterse tradities is het oosters badhuis, de hammam, ontstaan. Hammam betekent “een plek waar het heet is en water overvloedig stroomt”. Volop aanwezig in de oosterse wereld heeft de hammam meer dan één functie. Naast een plek om zich proper te maken is de hammam ook een ontmoetingsplaats. Het sterkst geldt dit voor de vrouwen, maar ook voor mannen is de hammam een oord om elkaar te ontmoeten en zaken te doen. De afgelopen decennia zijn ook de westerse toeristen in de Turkse en Arabische landen de hammam gaan waarderen. Het is zo een plek geworden waar geldt “East meets West”.

Bij het betreden van de hammam komt men eerst bij de balie waar handdoeken, een omslagdoek, waterbakje, zeep, ghassoul en al die andere zaken, nuttig voor het baden, verkrijgbaar zijn. Beneden komt men, via de kleedkamer, in de koepelzaal met twee nevenruimtes. In het midden is de buiksteen prominent aanwezig waarop u zich kunt (laten) scrubben en/of masseren. Langs de zijkanten zijn de zitbanken met wasbekkens te vinden. Links achterin is de stoomruimte, waar een overdaad aan stoom u omhult en tot ongekende ontspanning brengt.

Na het baden lonkt boven de rustruimte. U kunt er zittend op oosterse kussens genieten van muntthee, heerlijke koffie, gezonde drankjes en bijzondere oosterse hapjes. Als u een arrangement voor de hammam heeft genomen, wordt u begeleid naar de beauty, waar u nog verder vertroeteld wordt. Maar ook zonder arrangement kunt u een behandeling bij de beauty boeken, indien er plaats is.

Praktisch

De ingang voor de hammam is aan de Alfons Engelsstraat. Aan de balie krijgt u uitleg over de badgang. Daar kunt u ook uw scrub of korte massage op de buiksteen reserveren.

Er zijn altijd aparte openingsuren voor vrouwen met vrouwelijk personeel en voor mannen met mannelijk personeel. Bij het baden houdt u altijd uw onderlichaam bedekt met een slip, een omslagdoek, een handdoek of een zwembroek. De hammam bezit een eigen kleedkamer, toiletten en een lift.

BIG-pas

Houders van een BIG-pas krijgen op vertoon van hun pas voor de helft van de inkomprijs toegang tot het badenhuis en de hammam.

Beauty

Op de eerste en tweede verdieping van de voormalige personeelwoningen zijn de ruimtes voor de beautybehandelingen gesitueerd. U kunt hier uw gezicht en lichaam laten verzorgen met specifieke producten. Naast een standaard gezichtsbehandeling, kunt u ook kiezen voor een speciale behandelingen voor ogen, hals, decolleté of handen. Ook voor massages van vastzittende schouders, een ontspannende voetmassage of voor een kuur op de zonnebank kunt u langskomen.

Naast het gezicht en lichaam wordt ook het haar niet vergeten. Wassen, knippen, drogen of een geheel nieuwe haarkleur, wij verzorgen het voor u. U kunt de behandelingen apart verkrijgen, maar ook als onderdeel van de arrangementen die horen bij de hammam of het badenhuis.

Praktisch

De beauty is bereikbaar via de inkomhal aan de Alfons Engelsstraat. Er is een lift aanwezig.

Het reserveren van behandelingen is aanbevolen. Het eerste verdiep is bestemd voor zowel vrouwen als mannen.

Het tweede verdiep is exclusief voor vrouwen gereserveerd.

Badkamers

Het eerste badhuis in Antwerpen werd al in 1836 als particulier initiatief geopend.

Rond 1850 groeide het besef dat de beschikbaarheid van proper water van groot belang was voor de volksgezondheid.

In Antwerpen kwamen er vervolgens op meerdere plekken badhuizen. Kort na 1920 werd vlak bij het Stuivenbergplein het badhuis geopend in het gebouw waar nu het cultureel centrum Het Oude Badhuis gevestigd is.

Later werd de functie van badkamers verplaatst naar het zwembad Veldstraat. Daar bleef het bestaan tot aan de sluiting van het gebouw in 2005.

De laatste jaren zijn veel huizen in Antwerpen Noord gerenoveerd en van goed sanitair voorzien. Maar bij nog niet alle huizen is dat het geval, en dus blijft er nog steeds behoefte aan een openbaar badhuis; de badkamers.

Praktisch

U kunt er, traditioneel aan het einde van de week, op vrijdag en zaterdag gebruikmaken van de vier badkuipen of vier douches, allemaal uitgevoerd in 1933-stijl.

En dat alles wel tegen een zeer bescheiden tarief.

Wasartikelen als zeep en shampoo zijn te koop, handdoeken zijn te huur.

De ingang voor de badkamers is aan de Alfons Engelsstraat.

Turnzaal-danszaal en vergaderruimten

Turnzaal-danszaal

De Turnzaal-danszaal is ongeveer 6 bij 18 meter groot. De zaal heeft een prachtige parketvloer met aan één zijde spiegels en is daarmee uitermate geschikt voor allerlei vormen van dans. Ook zijn er sportmatten aanwezig als er in de zaal ontspanningsoefeningen of yoga wordt gegeven. Er is een geluidsinstallatie en allerlei benodigdheden om de spieren te trainen.

Vanuit deze zaal is (mede)gebruik van kleedhokjes, douches en toiletten mogelijk.

Praktisch

De zaal wordt door Sportoase benut, maar is te reserveren via het informatienummer 03 290 55 55.

Voor andere activiteiten kunt u de website www.sportoase.be raadplegen.

De Turnzaal-danszaal vindt u op het eerste verdiep, bereikbaar vanaf de inkom zijde Veldstraat.

Vergaderruimten

Er zijn twee vergaderruimten beschikbaar, beide gelegen aan de zijde Veldstraat.

De zaal op het eerste verdiep is 11 bij 4,5 meter groot. Ze biedt ruimte aan 40 personen voor vergaderingen, bijeenkomsten, workshops en trainingen. Stoelen, vergadertafels, geluidsinstallatie en katheders zijn aanwezig. Catering is verkrijgbaar bij de brasserie.

De zaal op het tweede verdiep, de glas-in-loodzaal, is 6,5 bij 4,5 meter groot.

De zaal biedt voor vergaderingen en bijeenkomsten ruimte aan maximaal 20 personen. Stoelen en vergadertafels zijn aanwezig. Catering is verkrijgbaar bij de brasserie.

Om deze zalen te reserveren, kunt u zich wenden tot het informatienummer 03 290 55 55.

Rondleidingen en feesten

Rondleidingen

Als u in groepsverband een kijkje wilt nemen in de verschillende ruimtes en uitleg wilt krijgen over de geschiedenis van het gebouw en haar omgeving, is het mogelijk een rondleiding te reserveren. Afhankelijk van het tijdstip van de rondleiding is bezichtiging van de badruimte, van de hammam en het badenhuis mogelijk.

De rondleiding kan gecombineerd worden met catering vanuit de brasserie.

Voor de rondleidingen kunt u zich wenden tot het informatienummer 03 290 55 55.

Feesten

Buiten de reguliere openingstijden is het mogelijk (delen van) het gebouw te reserveren voor feesten. Op voorwaarde dat ze passen binnen het bedrijfsconcept én met eerbied voor het monument. Van huwelijksfeest tot bedrijfsbijeenkomst is mogelijk.

Voor meer info kunt u zich wenden tot het informatienummer 03 290 55 55.

Contactgegevens

Sportoase Veldstraat Antwerpen
Veldstraat 83
2060 Antwerpen
tel. 03 290 55 55
fax 03 290 55 55
de-veldstraat@sportoase.be
www.sportoase.be

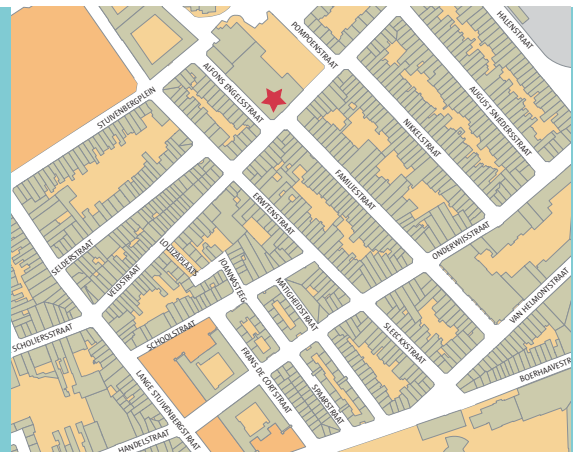

Bereikbaarheid

Openbaar vervoer
tram 3, 5, 6
tram 12,
bus 23
bus 34

premetrostation halte Handel
halte Halenstraat
halte Schijnpoort
premetrostation halte Handel

In de omgeving van de Veldstraat kan u betalend parkeren.
Voor de fietsen zijn er stallingen aan de Veldstraat, naast het gebouw.

Colofon

Deze brochure kwam tot stand in samenwerking met de stad Antwerpen en Sportoase Veldstraat Antwerpen nv.

Redactie	Hans Klomp
Eindredactie	Arno Bal Maartje Jansen
Opmaak	Joke Van Wauwe Grafisch centrum van de stad Antwerpen
Wettelijk depotnummer	D/2009/0306/39

Gebruikte literatuur | bronnen

- Dam. Daer men Comt van Dambrugge. Kris Motmans (Antwerpen, 2002)
- Historische studie Zwembad Veldstraat. Studiebureau De Clercq (Antwerpen, 2004)
- Interview dhr. Walter Van Uytfangh (2008)
- Lastenboek Restauratie, renovatie en exploitatie Zwembad De Veldstraat (2004)
- Na-kaarten over Antwerpen. Guido DeBrabander (Brugge, 1988)
- Sport in 't stad. Antwerpen 1830-1914 Marijke den Hollander (Leuven, 2006)

Er zit sport in

V.U. Karin De Craecker, Desguinlei 17-19, 2018 Antwerpen

STAD ANTWERPEN

Met steun van de
Vlaamse overheid

www.antwerpen.be
03 22 11 333